

ODAKÜNN SÜT A NAP.

REGÉNY. — IRTA BERKES IMRE.

(Folytatás.)

Ez bizony máskor lehetetlen lett volna, hogy két fiatal urilány ottrekedjen egy magános férfi házában, ismeretlen kastélyában, a melynek a titokzatos szobáit nem ismerték, de talán az erkölcsét sem ismerték... Ezt máskor nem lehetett volna így elképzelni, mit szolgált volna a világ, Árkay Jolán ott maradt éjszakára a völgyégye házában!... Ebből ezer ölt pletyka sarjadt volna ki, megtéplék, megrágalmazták volna, ujjal mutattak volna rá! De most? Ki törődik most az ilyen eseményekkel, a mikor a háború mindent megváltoztató esztendei ezt is, az ilyesmit is megváltoztatták... Még talán lázadózt és kínlódott a bensejük, de aztán a csöndes beszélgetés során lassan-kénytelen beletörődtek a változhatatlanságba. Ha most végigrobogna egy hintó a falun, könnyen megtörténhetnék, hogy jobbról is, balról is belőlövöldöznek... Hiszen csak tegnapelőtt ostromolta meg a feldühödött tömeg Görgetegiek házáat, hátha, mit lehet tudni, mégis Parlaghy ellen lázadna oda künn és már vonulnak erre és már közelednek a kastély felé és ha ez a helyzet, akkor kötelességük, hogy itt maradjanak az oldala mellett...

Nem beszéltek erről, de valahogy mind a négyen erre gondoltak.

Parlaghy néhány szomorú, véres esetet mondott el, a melyek mindegyike Szentbibiorezon zajlott le, mindegyik a háborús indulatok és izgágaságok következménye volt s mindegyik vérről és halállal végződött. De egyikhez sem volt neki semmi köze, mindegyik abból a vad nyugtalanságból táplálkozott, a melyet az emberek valami csodálatos ostobasággal őrizgettek magukban, ki a rabságából, ki a szenvedéséből, ki a nélkülözéséből, vagy a kifosztottságából esiholt a perszelő indulatait és úgy látszik, ezek ellen az indulatok ellen még nem tudott senki sem védekezni.

— Reggelre csönd lesz, — mondta Parlaghy, — addig meg majd csak szépen elbeszélgetünk. Generális Jóska loholt be újra. Megállt az ajtóban, fontoskodó képet vágott. Most mindenki kíváncsian várta a szavát.

— Kész a vacsora — jelentette.

Valamennyien elnevettek magukat. Erre igazán nem gondolt egyőjük sem.

— Csakugyan, parancsoljanak és bocásítsanak meg, hogy olyan ügyetlen és szórakozott voltam, — exkuzálta magát Parlaghy. — De hát azért van nékem ilyen emberem, mint a Generális Jóska.

Generális Jóska büszkén, öntelten kapta fel a fejét.

— Már én bizony ilyen vagyok.

— Hát tudsz-e valamit, Jóska?

— Piszlicsár dolog ez, instálom. Néhány ostoba siheder ijeszítgett egymásra... Jobbadán olyastélek, a kik nem is voltak a fronton.

— És már csönd van?

— Két esendőr elintézte az egész offenzívát.

Forgószél hadnagy még az összeütközés részleteit is szeretné volna megtudni, de Parlaghy intett Jósának, az keményen összeszorította a száját és nem szólt többet egyetlen szót sem. Jóska kinyitotta az ajtót és mutatta a hölgyeknek az ebédlőbe vezető utat. A hatalmas ebédlőben kitűnő vacsora várta a vendégeket. Parlaghy ügyesen forgolódott menyasszonya körül, a ki bámult, elrövedezett, alig szólt egyetlen szót is, mert tudta, hogy a kérdészködés csak fáj, régi, talán már behegedt sebeket tép fel újra... Nem volt Parlaghynek senkije a cselédségén kívül, a háború elvitte a kedveseit, ő egyedül maradt a nagy kastélyban, mely ridég, szóvalan és kísérteties volt, a mint egész nap esendben, zajtalanul üldögélt a gyönyörű parkban, csak itt-ott lehetett egy-egy cselédnek a hangját hallani, vagy messziről ütődött ide egy cipőnek a kopogása, valaki kiment, vagy valaki visszatért a háza... Hogy lehet itt élni, asszony nélkül, ebben a szomorú magányban, a mely olyan kietlen, talán még kietlenebb,

mint a temető?... Erre gondolt Jolán a vacsora közben, a mint lopva rá-rásimult a tekintete Parlaghy komoly, barna arcára.

Vacsora után újra jelentkezett Generális Jóska. Mir magint kapatos volt egy kiesít, dőlt belőle a szó. Parlaghy hiába torkolta le, hogy ráért volna még a kocsi, a hölgyek még itt akarnak maradni, de Jolán és Irén hálásan néztek az intézőre, a ki olyan bölcsen kitalálta az ő gondolatukat.

— Tudom én, mi a tisztesség, — magyarázta Jóska, — öreg este van, itt az ideje, hogy a kis-asszonykák hazamenjenek. A kocsi már befogja a lovakat, tüzes, jó piripák, a gazdám ismeri őket, én is ismerem őket, csak nem engedem, hogy ilyenkor rossz lovak kerüljenek a kocsi elé. Úgy röpülnek ezek, mint a sárkánykigyó... Hát csak azért nem kell megijedni, én is ott leszek, engem még sohase ragadott el ló.

— Éj odakünn a faluban?... ijedezett még mindig Irén.

— Elég ezeknek két esendőr. Most olyan csönd van, mint a harszterén, a mikor a hullákat szedték össze a sírásók... Huj, olyan sírásó-féle katoná nem szerettem volna lenni!

Valamennyien megborzongtak. Aztán szép lassan fölézihelődtek, lementek az udvarra, a falu fölé boruló est friss szellője csiklandozta meg őket, a mint kissé fázósan elhelyezkedtek a kocsin, a mely gyors iramban fordult ki az útra.

— Jó éjt, — kiáltotta újra és újra Árkay Jolán, hátra-hátrazott, még egyszer szeretné volna megpillantani Parlaghyt, de az már visszacsoszogott a kastélyába, a mely majdnem teljes sötétségben, kivilágítatlanul terült el a park régi, terebélyes fáinak buján és hosszan susogó gallyai között. Valami gyér fény, olyan, mint a messze égről alig észrevehetően alásugárzó piciny csillag reszkető sugara, imbolygott a Parlaghy kastélyából az út felé, köszöntötte a távozókat, talán egy hamvadó gyertyának az utolsó lobbanása, vagy pedig a szerelme után leselkedő Parlaghynek a kigyult szemé villant meg az estben... Vagy Árkay Jolán fantáziája...

XVI.

Parlaghy megint egyedül maradt. Az ablaknál állt, a homlokát nekitámasztotta az ablaküvegnek, az üveg nyirkos frissesége jól esett fáradt homlokának. Bámult, tekintetével a tovarobogó kocsi követte, megint itt hagyták, megint egyedül maradt, pedig szeretett volna velük menni vagy szeretné volna a menyasszonyát itt tartani örökre. Miért is kellett eltávoznia? Milyen ostoba szokásai vannak az életnek, milyen ósdiak és elavultak a hagyományok, hogy ezeket nem tudta a háború megölni, nem tudott a régi erkölcs helyébe új erkölcsöket ültetni... Elmosolyodott, a mikor erre gondolt, maga sem tudta, hogy igazán így érzi-e ezt, de most, hogy annyira vigasztalanul egyedül volt, hallatlanul magányos és kihalt kastélyában, gondolkodni kezdett a fölött, hogy miért élt ő így eddig, a hogy élt, miért nem gondolt már régen arra, hogy felfrissítse ezt a házat, kedélyt, szívét, melegséget hozzon ide, a hol valamikor amnyi virágosság tombolt, a Parlaghy-kastély vármegyészre híres vándorlót, sokszor hetekre szóló mulatozásairól... Ah, az édesatyja, igen, milyen csodaképvő öreg volt, s el kellett pusztulnia a háború első esztendejében... De nem jó a halottakra gondolni, Parlaghy megrázkódott, nem akarta a régi képsket maga elé idézgetni... Még egyre kitágult szemmel bámult ki az estbe, talán maglátna még a kocsi, talán megerőltetett szemével még egyszer el tudná kapni Árkay Jolán drága alakját. De nem látott már semmit, a kocsi régen elrohogott, talán már be is ért Biborezra, a mely alig egy órányi távolságra volt Szentbibioreztól. De nem tudott

elmozdulni az ablak mellől, a fekete réteket, a fekete mezőket bámulta, minden egybeolvadt előtte, nem tudott egyetlen könnyebb vagy lanyhább színt megkülönböztetni, minden szurokfeketeségbe omlott össze a szeme előtt.

— Ha most megtámadnák a kocsi, — nyugtalankodott tovább.

Rettenesen megbánta, hogy eleresztette őket. Nem, nem, hisz ez lehetetlen, nem himné, hogy ilyen elvetemedett emberek akadnának... De hátha mégis?... Mégis csak itt kellett volna őket marasztalni... Boszankodott a gyámoltalansága miatt, olyan ernyedt, szóvalan volt egész délután, a helyett, hogy feltörő jókedvvel fogadta volna menyasszonyát, valami nagy, elfűzhetetlen a pátia borult rá, a szegény és a félelem attól, hátha mégis kikényszerítik belőle a vallomást és meg kell mondania, mi történt vele tegnap éjszaka...

Most újra eszébe jutott a tegnap s a tegnap ppal sok minden a rég letűnt napokból. Már nem tudott a jövő tarka-barka képeibe belemernülni, megint a multban kotorászott, megint Biborné körül kalandozott a felzaklatott fantáziája...

Az ablaknál állt még mindig, mintha odaszögezték volna, bámult kifelé, a feje fáj, a halántéka erősen lüktetett, kaosz volt a bensejében, nem tudott eligazodni semmin, pedig igen, valamire magyarázatot keresett, egy felvilágosító szót, nem lehet csak úgy felvállalni, könnyedén elsiklani az események mellett. Ezek itt nem tudnak élni itthon, nem tudnak élni a parasztok, valami szünetlenül nyugtalanságnak a nyűgében zajonganak, dülnek és verekszenek... A halottak nem hagyják élni az élőket. A halottak... Ezért nem tudott élni eddig Parlaghy János sem, folyton a halottai körül járt a képzelete, sokszor világosan megérezte, hogy éjjel visszajöttek a kastélyba a halottak és mindegyik megtalálta újra a maga helyét. Az őcsce, a ki ideges ember volt életében, lázasan szaladgált a szobájában, az atya a karosszék mélyén üldögélt és lassan, köhécselve szívta csibukját, édesanyja pedig vércseszemével félkezte meg az izgága cseledeket, óh, még öregségében is olyan éles, szigorú tekintete volt az édesanyjának, tőle az egész háznép félt, rettegett, pedig a lábában vére nemes, olvadékony, jó szívé volt... Sokszor érezte ezt, a mióta hazakerült és ez volt az oka annak, hogy sokszor hetekig elkerülte ezt a házat, félt tőle, nem akart egyedül lenni, félt a halottaktól... És mások lelkeit is talán ugyanezek az érzések bolygatják, mindenkinek vannak halottai, a vén paraszt, ha fáradtan hazatér a munkából, az asztalánál ott találja a halott fiát, ott ül az asztal szélén és az átlótt szívéből esorog a vér... Pirosarozu, egészséges lány készül pihenőre, esendben, zavartalanul veti le magáról czók-mókját, már le akar feküdni az ágyba, de hirtelen visszaretten, az ágya szélén ott ül a halott völgyégye s a halántékából esorog a vér... Szegény özvegy, elaszott, elgyötört parasztasszony, a ki valamikor a daliás legényfiat úgy tartottak el, úgy gondozták, a kiskirály sem tarthatja el jobban a maga vérért, — most koldus nyomorúságában tér haza ronda vaczkába s az asztal körül ott találja négy halott fiát. Ezek is hazajöttek... Az élők nem tudnak a halottaktól élni, a halottak kísértének a faluban, a lelkekben, fellázítják a falut és fellázítják a lelkeket... El kell menekülni valahová, el kell szökni innen, vagy fel kell venni a harszterét a halottakkal, a kik jönnek, egyre jönnek, hazajönnek, ki Szibériából, Szibéria végtelen temetőjéből, ki meg a kárpáti katlanokból, mások meg az olasz síkrokról, ismét mások a nagy orosz temetőkből, az Ursten tudja, hol mindenütt fordult meg a magyar és hol mindenütt kellett a vérével fizetnie.

(Folytatása következik.)

BEÖTHY ZSOLT 70 ÉVES.

Ott, a hol annak idején a napvilágot először meglátta, Komáromban, ünnepelte, Beöthy Zsolt hetvenedik születése napját esendben, szép nyaralója elvonultságában. Ünneplésére, legalább gondolatban megjelenik körülötte az egész ország közvéleménye: politikusok, a kik a magyar közélet egyik legfőbb tiszteltreméltó alakját tisztelik benne, írók, a kik a magyar irodalom egyik vezéralakját ünneplik, tanárok, a kiknek évzizek óta egyik legnagyobb hatású szellemi vezére, az ifjúság, a melynek még ma is fiatalos lendületű és rendkívüli tudományos képzettségű tanára.

Beöthy Zsolt pályája folyamán az irodalom sokféle mezején munkálkodott: ifjabb éveiben mint költő, regény- és novellaíró szót a közönséghez, drámák és színházunk fejlődését szolgálta mint színi kritikus, egy egész nemzedék irodalmi gondolkozására rányomta bélyegét mint irodalomtörténetíró, jóformán egyedül-művelte a tudományos esztetikát, egyetemi tanszékén s irodalmi és tudományos társaságok szöszkékéből az élő szó veleszületett erejével hirdette eszméit, legkiválóbb irodalmi szónokunk ma is. Minde tereken a legerősebb hatást egyéniségével tette. Ama kevesek egyike tudományos életünk emberei között, a kiknek a szakszerű tudományosságon kívül az egyéniség pregnáns ereje és lendülete ad súlyt. A szava, a leírott és kimondott egyaránt, mindig ennek viseli bélyegét, mint a hogy az érem magán hordja annak királynak az arczképét, a ki verette. Ez a személyes vonás teszi minden megnyilatkozását olyanná, a mely teljesen a sajátja s a mely

BEÖTHY ZSOLT.

nem konstruozónak, merőben egybeli munka eredményének tűnik fel, hanem elevennek, szerzője életével organikus kapcsolatban levőnek

hat s ezért ellenállhatatlan hatást tesz arra, a ki vele egy nézetben van, érdeklí, izgatja és gondolkodóba ejti azt is, a ki világméretű különbségek választanak el tőle. Elsősorban innen van Beöthy rendkívüli hatása korának gondolkodására. Az egyéniség e pregnáns erejét nála ritka széleskörű irodalmi műveltség, a gondolkodás emelkedett lendülete és az irodalom ügyének nagy nemzeti fontosságáról való erős meggyőződöttség támogatta mindig s ezekből alakult ki az egészen kivételes állás, a melyet Beöthy irodalmi életünkben elfoglalt. Személye mintegy összekötő a kapos a mai fiatal nemzedék és az Arany János nemzedéke között, a melynek levegőjét még mint fiatal ember szívta magába, melynek nagyságát és történelmi fontosságát hirdetni életének egyik főfeladata volt. Ezt a feladatot fényes sikerrel oldotta meg, az ő neve elválaszthatatlanul hozzáfűződik irodalmunk aranykorának dicsőségéhez. Az előtte járt nagy nemzedéknél dús természet behordani, feldolgozni, a nemzeti élet egyeteme számára értékesíteni — ez volt a Beöthy nemzedékének legfontosabb küldetése s ennek a munkának Beöthy Zsolt vezegzte oroszlanrészét. Pályájának ez a legfontosabb eredménye.

Tisztelőinek serege meghatott szeretettel veszi körül, nemcsak közéleti és irodalmi pályájának érdeméért, hanem apai gyászát is. Őt is meglátogatta családjában a háború pusztító keze: néhány hónappal ezelőtt vesztette el egyik derék, sok reményre jogosító katonafiát, az olasz harszterén küzdő hadseregünk egyik vitéz katonáját.

A DURAZZÓI KIKÖTŐ ELŐTT.

Pravotinszky Lajos rajza.

VITORLÁS HAJÓK A BOJANÁN.

KOSSUTH LAJOS LEVELEI EGY FIATAL LÁNYHOZ.

Kossuth Lajosnak egy sereg kiadatlan levele került most napfényre az ismeretlenség homályából, a hol kegyeletes és gondos kezek rejtegették több mint három évtizedig. A leveleket Kossuth az 1884—1885. években írta egy erdélyi előkelő család fiatal leányához, Z... Saroltaéhoz, a kit Turinban ismert meg. Sarolta akkor hosszabb időt töltött Kossuth száműzetése helyén, nagybátyját látogatta ott meg, a ki a szabadságharcnak szereplő alakja volt, később Amerikába emigrált, megszerezte az amerikai állampolgárságot s ez időben az Egyesült-Államok konzula volt Turinban. Kossuth baráti viszonyban és mondhatni mindennapos érintkezésben volt emigráns-társával s a fiatal leány-rokon, az akkor a lig 19 éves Sarolta nagy hatással volt rá szépségével és finom, előkelő lényével. Az agg száműzött szívében tisztá, nemes gyöngéd érzés támadt a kedves leányka iránt. Ez az ideális barátság talán legköltőibb epizódja Kossuth száműzetése számos évtizedeinek, olyan volt, mint egy úde, színes virág, melyet a zord tél dobott pillanatnyi enyhülésül az öreg száműzött asztalára. Gyöngéd lovagi hódolat és böles apai vonzódás vegyülése volt Kossuth szívének e késői, utolsó fellángolása s a levelek, melyeket sugallt, Kossuth legszebb és legmeghatóbb írásművei közé tartoznak. Tükröződik bennük lényének nemes erkölcsi tisztasága, életpasztafalon fejlesztett bölcsesége, európai színvonalon álló nagy műveltsége, száműzetésében is eleven hazaszeretete, rezignált, reménytelen hönvágya és szomorúan mosolygó öregkori melancholiája. Sarolta később elutazott Turinból, hazament s csakhamar férjhez ment egy erdélyi birtokos úrhoz. A levelezés, most már tiszta a pai hangon, még jó ideig folyt tovább. Kossuth mindig nagy szeretettel írt a fiatal asszonyhoz, igyekezett művelődési ösztönét ápolni és fejleszteni, biztatta férjét, hogy lépjen közpályára; ellátta őket böles tanácsokkal életük különböző alkalmain. Kossuth életének számos eddig ismeretlen a pró adatát közlik e levelek s e mellett gyönyörű dokumentumai emelkedett gondolkozásmódjána.

A leveleket Z... Sarolta mostanáig rejtegette s ereklyeként őrizte, de most, mikor Kossuthnak már egyetlen közvetlen hozzátartozója sem él már, beleegyezett nyilvánosságra hozatalukba. Egyik hozzátartozója eljuttatta a beces levélcsomagot Hatvany Lajoshoz, az *Esztendő* című folyóirat főszerkesztőjéhez, a ki folyóiratának legközelebbi, szeptemberi számában kezdi meg a rendkívül érdekes levélsorozat közlését. Hatvany Lajos úr szíves engedélyével alkalmunk van a levelek közül kettőt elözetesen itt közölni.

Corio Csütörtök éjjel 7/18. 84.

Kedves Napugaram!
Bocsássa meg öreg barátjának e megszólítást, az atyai jóindulatú szeretetnek miatta, melyet Önnek tőlem, a «szükségtelen» vén embertől

BERAT, MELYET AZ ELMÚLT NAPOKBAN FOGLALTAK VISSZA CSAPATAINK.

ELŐNYOMULÁSUNK ALBÁNIÁBAN.

napnak az atomokat, a melyek benne örömbúra összetársultak, mi feleletet kaphat a kérdésre, hogy hosszú életével mit szerzett meg? azt a feleletet kapja, a mit Schiller a halokló Talbotnak szájába ad: «die einzige Ausbeute, die wir aus dem Kampf des Lebens wegtragen ist die Einsicht in das Nichts, und herzliche Verachtung alles dessen was uns erhaben schien und wünschenswerth.»*

Hát ugy e igaz, hogy nekem szeretnem kell azt a röppenő örömet, melyet az Ön iránt, kedves derítő napugaram iránt érzett atyaias szeretet nyújt? Mondhatja: «mi közöm hozzá? mit bánom én? lám mondja, igaza lesz, de kérem ne nevéssen ki: 's égsse el e sorokat, nehogy akárcsi más kinevethessen. — Ugy e megteszi?

De hát minek írom; ha ilyenek tekintem, a mit írtam? Minek! miért! hát csak annak, hát csak azért, mert Önnel csevegtem lelkemnek annyira jól esett, hogy ha már dialógot nem élvezhetek, legalább monológformában folytatni vágyom Önrel a csevegést. Tehát leírom vázlatát e mai napom élményeinek (már hogy élményeinek! brrrr!) ha megengedi (mondja no kérem: hogy megengedi! mondja? — halom 's köszönöm, hogy méltóztatott); de nem azért írom hogy elolvassa; szavamra rindom, nem érdemi, csak azért írom, hogy csevegjek; de egyet mégis tanácsolok, 's ez az, hogy ha idáig vergődve az olvasásban eldobja leveleimet, mégis vegye elő, ha éjjel nem akar szemérem álom jöni: akkor fogjon ismét hozzá az olvasáshoz, biztosíthatom, hogy elalattja, mint a mákony ital; nincs jobb altató, mint az unalom 's én azt küldök Önnek levelemben, perze egy kis visszatorlásul azért az örömet, melyet szemében felvillanni láttam, midőn kezét búcsúra nyújtá felém, 's mely szótlanul bár, de igen érthetőleg azt kiáltotta: «hál' Istennek, hogy végre elmegyen ez a csömörletesen unalmas öreg ember, a kire egy csepp szükségem sem volt.» Kissé fájt annak a beszélő pár szemnek örömkialtása; de hát rendén volt, mert természetes. A virító Május borzong a zuzmarás Deczembertől. — Nagyon méltán. —

'S most hadd mondjam el élményeimet; — hanem éjjelt kong a szomszéd toronyóra. Hát majd holnap. — Most jó éjszaka! kedves gyöngyvirágom! hullassa szemre Morpheus legszebb álomvirágait. — Jó éjszaka!

Turin 10/13. 1885.

Kedves jó leányom!

Febr. 27-kéről kelt kedves, igen igen kedves leveleddel nekem nagy örömet szerztél. Oly tiszta érzés, oly őszinteség, 's annyi melegség ömlik el annak szép irányán, hogy szinte csodálkozom, miként találkozhattam én még ez

* Schiller: Die Jungfrau von Orleans, III. A. 6. So.

életben oly nemesen tiszta jóindulattal, mint a minőt irántam, atyai indulatú, szegény öreg barátod iránt e kedves leveleddel tanúsítottál. Sokszor elolvastam, megilletődéssel olvastam, 's csaknem rosszul esik, hogy adott szavam ennek is megsemmisítésére kötelezett; de hát kötelezett, 's talán jobb is, hogy kötelezett, mert az ily dolgok a tiszta érzelmek azon szentélyébe tartoznak, melyhez idegen kezekhez hozzá férniök profanatio volna. — Pedig hiszen én eleget akarok tenni kívánságodnak, gondozom egészemet (mintha bizony megérdemelne a gondozást!) de hiában volna minden önáltatás, én nem bízhatom magamat azzal, hogy ráérek még vigyázni, nehogy leveleid fenmaradjanak akkorra, midőn én már nem leszek, — mert nagyon de nagyon öreg ember vagyok — azzal a gondolattal meg kell barátkozni, a mi mindenivel megtörténhetik, de az ily öreg emberrel meg kell történni... No, de hagyjuk ezt.

Isten áldja meg jó szívedet kedves, szeretett leányom. Köszönöm neked szívem mélyéből, köszönöm, hogy hallgatást parancsolva büszkeségednek, engedékeny voltál az iránt a mit nekem kis újjam sugallott. Ember vagyok, hát kissé önző vagyok. Nagy örömet leltem a gondolatban, hogy Neked tán egy kis örömet okozhatok. Te nem vetted ross néven ez önzésemet — köszönöm — «et n' en parlons plus.»

Kissé késtem e válaszzommal. Oka az Saroltám angyalom! hogy tudósíttatni kívántál egészésem felől, 's ha hamarabb írok, azt kellett volna írnom, hogy beteg vagyok. Mert bizony az voltam. Voltam úgy is, hogy azt gondoltam, kopogtat ajtómon az örök nyugalomnak osztogatója a ki oly soká itt felejtett. Bél bajok oly mértékelen vérszűréssel összekötve, a minőt még életerős fiatal test is nehezen bírhat el, hát még ily roskatag öreg ember, mint én. Ugyancsak nehéz munkába került a belső vérzést megállítani. De hát túl vagyok rajta. Egészségem helyre állt 's foggyszokt annyi oxigent, a mennyin száz millió szűnyog is élhetne, a miknek pedig szint annyi joguk van élni, mint nekem. Hanem — különös! — a mióta Te elmentél körömből, 's elmeneteleddel elvitted magaddal azt a jótékony befolyást, melyet társaságod néha, közelléted mindig gyakorolt kedélyemre, egészen jól soha sem voltam.

Most is hogy egészen jól ne érezzem magamat, hát mosdás közben felpattant balszemem felső héjában valamely erecske, s szemem környékét úgy elborította vérkiömléssel, hogy úgy nézek ki, mintha valamely korcsában egy izmos kéz ökölcsapással vendégelte volna meg balszememet. E levelet is felszettel írom; a másik be van kötve, — de ez nem komoly baj, segít rajta az Arnica, 's az izmok absorbeáló ereje. A fekete foltok már is sárgulni kezdenek, három-négy nap alatt az lesz a ki voltam, csak 3—4 nappal ismét öregebb, 's ez az én koromban számít; ki tudja hány 3—4 nap lehet még rováson!

Hát Te most a báránykákka mulatod magadat! Kedves állatkák, csak hogy egy kissé ostobák. Szerencse, hogy Newton felalatta a nehezkedés törvényét, mert a juhok és bárányok aligha felalálták volna valaha. Szegény Iliász barátom, mikor amott Nápoly környékén legio parancsnok volt, fogott egy Skorpiót, megpréselte, kiszáította 's levélben hazaküldte, ezt írván mellé: «nálunk ilyenek a balhák.» No perze azt nem kérhetem, hogy küldj nekem levélben egy préselt bárányt — kissé bajos dolog volna — de arra kérek, nagyon kérek, küldj nekem levélben egy kicsi piczi virágot; talán egy háromszínű violát (pensée) de a magad ültetéséből. Tedd meg nekem ezt az örömet my darling dear!

Itt nálunk semmi újság, kivéven, hogy engem lefestettek. Gondold csak! nem szörnyűség! — engem ebben az undorító, fonyadt alakban bocáttani át az utókorra! Ki fogja elhinni, hogy ebben az alakban valaha az a tett erő lakhatott, a mely annyi vésszel viharral szembe szállt. Egy fiatal magyar festőművészvetődött ide atyjával, Parlaghy Vilma, ki nem több mint 20 éves, 's már is európai híre tett szert bámulatos művészi genialitásával. Fejébe vette, hogy nem tágit Turinból, míg engem le nem fest — váltig szabadkozom. Egész conspiratio támadt körültem. Fiam (Feri is itt volt) nekem estek, hogy ne tagadjam meg tölük azt, hogy egy jó arcképre tehessenek szert. Csaknem perpatvar lett belőle; végre is engednem kellett 's a művész kis leány neki állt a festésnek. Még nincs bevégezve, fekete karikás, dagadt szemem miatt a képmásolás felakadt, de fiaim (pedig Lajos szigorú kritikus)

azt mondják, hogy már a mint van is, igazi mestermű. Ott lesz a Buda pesti kiállításán, hát megnézheted, ha nem restelled; perze azt fogod mondani: «csömör vén ember! bizony kár volt asszú gomba pófádat megörökíteni a festőnek. Méltóbb tárgyát is választott volna a genialis művész!» — hiszen igaz, de mikor úgy rám zúdult az egész világ! — Ha megtalálok nézni, adj egy fricskát az orrára; én bizonyosan meg érzem; 's tüszentek reá.

Ma egy Baranya megyei magyar földmives volt nálam. Csak gondold meg, azért tette meg a hosszú, költséges utat, hogy engem láthasson. Látott, megnézett, s azzal elégültlen visszautazott. Van valami megindító a magyar nép e kegyeletében, annyival inkább, mert csak oly keveset tehettem érte a sokból mit tenni kívántam! — 's még is oly hálás azért a kevesért — De minő gyönyörű típusú alak ez a Baranyai magyar földműves. Több mint egy öles, valóságos óriás, de értelmes, szép óriás. Minden ember megbámulja, a kivel csak találkozik tíz ezer ilyen ember meghódíthatná a világot. Kedves látogatás volt.

Bátyád oly szíves volt irántam, hogy csaknem minden nap benéz hozzám. Az Isten áldja meg figyelmét. Ma gyomorhurut felett panaszkodott, de reméllem a baj nem komoly. Ügyének eldöntése még mindig késik, hja! mikor annyi gondot ad azoknak az Uraknak ott Buda várában a főrendiház reformja, a mi deformnak is beillik. Hanem Bátyádnak ez a késedelem nagyon komoly dolog.

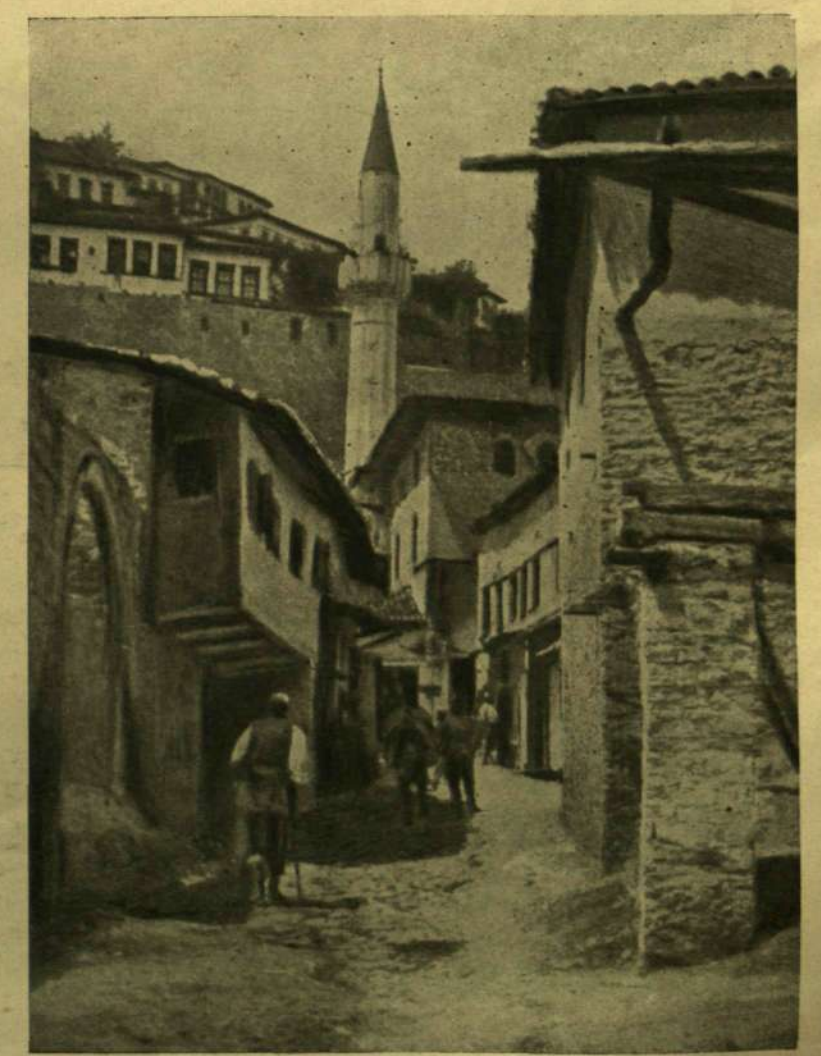
Vannak-e jó angol és francia könyveid lelkem Saroltám? Megengeded, hogy küldjek? mert szeretném, hogy gyakorolnád magadat e nyelvekben, 's ha az ember figyelemmel olvas, és számot ad magának nehány lapon át a szóalkatón szabályról, és a helyesírásról; nem is gondolnád, hogy az ember mi hamar otthonossá lesz a nyelvek kezelésében — küldjek?

Egy szemem kissé kifáradt az írásban. Hát nem unatlatok tovább feleséggemmel. Ujra köszönöm kedves, szeretett leányom a gyönyört, melyet lelkem mélyéig ható, kedves leveleddel nyújtottál, nekem örömetlennek. Vedd áldásomat 's a hó atyai szeretet csókját, melyet áldva küld homlokodra a gondolat szárnyain örökre hű atyai barátod Lajos.

UTCZAI KÉP FIERIBŐL.

ELŐNYOMULÁSUNK ALBÁNIÁBAN.

BERATI UTCZA.

OMSZK.

A szibériai és fogolytáborok között leghirdettebb Omszk. Ezen a városban minden fogoly átutazott és táborában legalább néhány hetet töltött, míg tovább szállították Közép- vagy Kelet-Szibériába. Az örökké emlékeztető omszki fogolytábor úgynevezett "büntető tábor" volt, a hol legtöbbet szenvedtek katonáink. A forradalom is az összes szibériai városok között Omszkban zajlott a legnagyobb hullámokban és a legszélsőbb kinövésében, a mi nem hagyta érintetlenül a foglyok sorsát se. Legújában a eselhetőt hadsereg garázdálkodása folytán lett ország-világon ismeretes Szibériának ez a legnagyobb és leggazdagabb városa, a melynek magatartása elhatározó befolyással bír Szibéria többi városaira. Azt hisszük, olvasóink érthető kíváncsiságát elégítjük ki, midőn e cikkünkben bemutatjuk Omszkot.

Omszk éppen úgy fekszik az Irtis és Om összefolyása szegletében, mint Szeged a Tisza és Maros egyesülése mellett. E városhoz hasonlítható terjedelmre és népességre nézve is, de egyebekben már nem. Omszknak csak a közepén van néhány utcája modern kőházzal, beton járdával és makadám kocsiúttal, azokon kívül egyetlen utcája sínes burkolva, a gyakorlatiakkal pallók alkotják és az összes házak fagerendákból vannak építve. Az orosz városok jellegét ezek a faházak és arany-zöld-kék-sárga-piros színű és retekformájú bádogtoronyokkal ékeltelenedő templomok adják meg. Nem lehet azonban tagadni, hogy a jobbmódúak csinos faragásokkal díszített faházai tetszetős benyomást keltenek.

Az Irtis folyó Omszknál legalább kétszer olyan széles, mint a Duna Budapestnél és az Om sem kisebb, mint a Tisza Szegednél. Mindkét folyón hatalmas gőzhajók közlekedtek és az omszki kikötőben igen élénk hajóforgalom — volt békében. Most csak néhány rozszant fahajó jár rajta, az egykori búzsze gőzösök megroggálva, vízbe merülve vagy teljesen széthullva hevernek a part mentén. A forradalom óta úgyszólván minden hajójárat megszűnt, mert nincsen már se személy- se vagyonbiztonság.

Szibéria hatalmas folyamain kalózhajók garázdálkodnak és ezek minden szállítmányt kirabolnak. A város keleti szélén van a Szibériai Vasút terjedelmes pályaudvara és állomási épülete, a honnan három irányban ágazik szét a vasút, nevezetesen nyugatnak Cseljabinszk, északnak Tyumen és keletnek Irkuczk felé. Omszkot az Irtis folyam és az Ázsiai Vasút Nyugat-Szibéria empóriumává tették, mert itt gyűlik össze minden árú, mely vasúton, hajón, szánon vagy karavánon érkezik az omszki tartomány vagy Európa számára. Mióta az amerikai gyárak mind nagyobb tért hódítottak az orosz piacokon, azóta Wladivoszok felől is egyre sürűbben érkeznek a szállítmányok. A pályaudvar és az Irtis kikötője körül óriási áruaktárak emelkednek, melyek között békében rendkívül élénk sűrűségű forgás uralkodott. Mindez azonban teljesen megszűnt a forradalom kitörése óta. Az áruaktárak üresek és az élet kihalt belőlük.

A város legszebb része a Belváros, mely az Om torkolata mellett fekszik. Itt vannak a legtisztább és legrendezettebb utcák, modern emeletes középületek, bankok, áruházak, iskolák, múzeumok, kávéházak, vendéglők, színházak és templomok. Leghosszabb és legfényesebb két utcája a Lyublszkija-Proszpekt és az Atamanszkaja-utca, melyekben béke idején hatalmas villamos ívlámpák szolgáltatták az esti világítást. Most az egész városban vak sötétség van alkonyat után. A város összes utcáit ebből a két főutcából indulnak ki és ágaznak szét szeszélyes rendtelenségben. Minél távolabb megyünk a belvárosból, annál szélesebbek és piszkosabbak az utcák, melyekben nyáron örökös porfelhő gomolyog, eső idején ember, ló és szekér megfeneklék a sártengerben. Télen pedig havazáskor alig látszanak ki az öles hóból a jól-rosszul összetakolt nyomorult kis fa viskók.

A belváros utcáiban rendes viszonyok között gyorsan lüktető élet és mozgás folyt, a mit főleg a bankok, üzletek és mulatóhelyek okoztak. A városban két nagy orosz-bank és több külföldi pénzintézet fiókjai működnek. Nagy számmal vannak orosz és tatár áruházak. Érde-

kes jelenség, hogy míg másutt legtöbb helyen a kereskedelem és bankügy főrészt a zsidók kezében összpontosul, itt leszorítják őket e térről az oroszok, de főleg a tatárok. Lehet mondani, hogy Szibéria nagykereskedői és bankárai a tatárok. Ők a leggazdagabbak és legszolidabbak. A zsidók itt csak szatócskereskedéssel foglalkoznak. A Sanin-féle tatár bazárnál nagyobb és díszesebb áruház nincs se Buzapesten, se Bécsben. Kaptható benne mindenféle cikk, a mire csak szüksége lehet az embernek születésétől holtáig. Följegyzésre méltó szokás még itt, hogy minden üzletben a bejáratnál szemközt levő falon szentkép lóg égő mécsessel, a mely előtt üzletnyitást után együtt imádkozza a főnök segédeivel. A vevő pedig belépéskor megáll és bókol a szentkép előtt, hányván magára számtalan orosz keresztet. Kacagató látvány idegen számára megfigyelni azt a körmönfont huncutságot, hogyan iparkodnak egymást kölcsönösen becsapni boltos és vevő a tarka szentkép patronátusa alatt.

Nem nehéz elképzelni, hogy milyen mozgalmas és tarka-barka sokadalom hullámzott Omszk utcáin, ha tudjuk, hogy béke idején itt találkoztak Nyugat- és Közép-Ázsia különféle népei, hogy lebonyolítsák egész esztendőre szóló vásárlásaikat. Azelőtt nem volt szokatlan látvány, hogy egész karavánok felvonultak teveháton Omszk utcáin és lerakva mázsás csomagjaikat, melyeket Turkesztánból, Perzsiából, Mongoliából és Kinából hoztak, ősi módra cserekereskedést kezdtek a bemszülött lakossággal. Hallani lehetett az utcákon és piacokon északi és középső Ázsia minden nyelvét. Omszknak 53 gyár és 400 nagyobbüzemű műhely van, melyek azelőtt 85 millió púd (1 púd 16 kiló) árú termeltek. Legfejlettebb volt a vaj gyári termelése. Itt alig van 100 deszjatinál (valamivel több egy katasztrális holdnál) bíró gazda, kinek ne volna vajgépe. 1914-ben hetenként 11 vagon vaj indult innen egyenesen Rigába, a hol angol hajók vették át a vasútszállítmányt. Voltak azonkívül exportra dolgozó igen fejlett szeszifőző-, bőr-, festék-, macaroni-, szappan- és gyertyagyárak. Ezek a gyárak és műhelyek a forradalom kitörésekor beszüntet-

ték üzemüket. A vasutakon megakadt nemcsak az árú, hanem a személyforgalom is. Mindezek folytán a városi üzletek is becsukták boltjaikat, a kereskedelmi forgalom teljesen megbénult. Csak néhány üzlet van még nyitva, de ha ezekbe belép a vevő, elképedve látja, hogy a ládák és fiókok üresek, csak néhány hitvány portékát dugdosnak zár alatt, a melyet felhárító áron kínálnak. Gyáripari cikkek már egyáltalában nem kaphatók, csak élelmiszer van még elegendő mennyiségben és ennek ára a miénkhez képest elég alacsony. Omszk város külső képe a forradalom óta gyökeresen megváltozott. Utcaim rengeteg piszok halmozódott össze és e szemétdombok állandó tüntető fölvonulások, csétepaték, rablás és gyilkolás színhelyei. A lakosság jobb-érzelmű része ismeretlen lakásokban rejtőzködik vagy kivándorolt, az utcákon csak kalandorokat, feslett erkölcsű nőket, vad eszéleket és rakoncátlan vörös-gárdistákat látni, kik előtt nem biztos fényes nappal se a járókelő élete és vagyona. Állandóan fosztogatják az üzleteket és magánlakásokat. Mivel a kormány késedelmesen fizeti őket, abból élnek, a mit rabolnak. A kinek házában pénzt vagy árút sejtének, azt fényes nappal megrohanják és az áldozat még örülhet, ha élve jut ki a erekvirulásból. A járdák és kocsiutak megroggálva, a kövek és pallók fölszakítva még abból az időből, mikor nagyobb utcái harezok dúltak. A középületekről lehullott a vakolat, az ablakok üvegtáblái bezúva gépfegyverek és puskák golyói által.

Minden kulturális munka szünetel. Az iskolák bezárva. Pedig Omszknak 29 középfokú és 51 népiskolája van. Érdekes megemlíteni, hogy míg fiúk számára csak 5 gimnázium, illetőleg reálisok áll fenn, addig leánygimnázium 11, melyek közül 4 állami és 7 magánintézet. Tudni kell ugyanis, hogy orosz beállítás szerint Szibéria kulturája a nők műveltségére van alapítva. Ez volt eddig az állami politika. A fentiekhez sorakoznak még a különféle szakiskolák. A kirgizek és tatárok saját muzulmán iskolákat és internátusokat tartanak fenn. Sőt a menonitáknak és vegetáriánusoknak is vannak iskolái. Mindezek tetejébe működik Omszk-

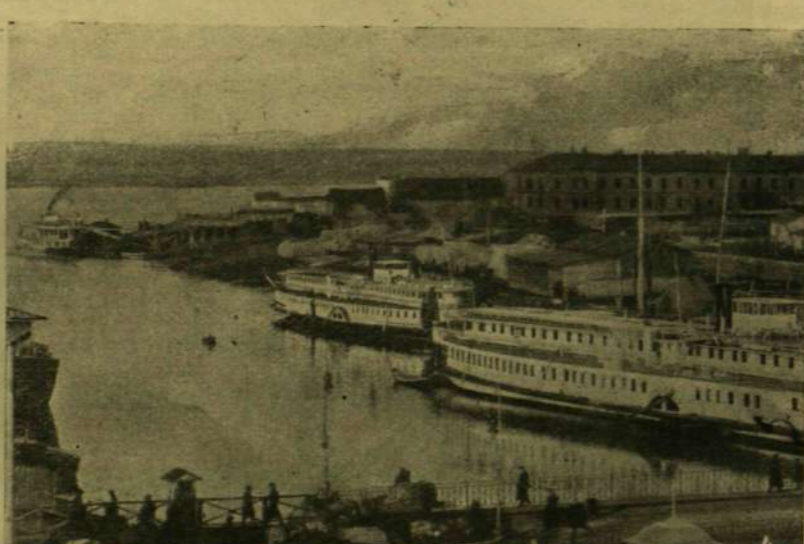
ban 2 tudományos (1 földrajzi és egy néprajzi) társaság, a művelt társadalom számára nyitva áll 4 közönyvtár, sőt 3 az alsófokú nép számára is. Van gazdagon felszerelt, de teljesen elhanyagolt múzeum, megjelenik 2 politikai és 4 szaklapja. Ezekből az adatokból is eléggé kiviláglik, hogy Omszknak a forradalom előtt élénk kulturális munka folyt. Mindez azonban most teljes pangásba jutott. Ennek egyik fő oka, hogy a bolsevik kormány nem tudja fizetni alkalmazottjait. A diákok fölszaptak katonáknak, a leányok pedig sztrájkot mondtak ki, mert jobban tetszik nekik a szabad élet. Megjegyzem itt, hogy tulajdon szememmel láttam 12-13 éves lovas gárdista katonákat és 14 éves lányokat, kik teljesen a maguk lábán élnek a forradalom szolgálatában. A női erkölcsről egészen másképpen gondolkoztak Szibériában már a forradalom előtt is, mint Európában. Azon nem ütköztek meg az oroszok sohasé, hogy már a gimnázista lányoknak szeretők vannak.

Omszknak sok és köztük igen érdekes történelmi multalt bíró templom emelkedik, de ezek most konganak az ürességtől. A templomokat a bolsevik kirabolták azon a czímen, hogy lefoglalják kincseiket az állam részére. A védő papokat és hívőket gépfegyverekkel fizték ki a templomokból és a tömegtelen arany-ezüst drágaságot a csészelék ragadozta el, nem jutott belőle az államnak semmire. Legrégibb templom a Voenni Nikoli-Dom, ebben őrzik azt a zászlót, a mely alatt harezoltak Jermak kozák vezér, Szibéria első hódítójának csapatai. Az egyházi ruhákat és edényeket meg II. Katalin czárné ajándékozta. Ennél sokkal kisebb az omszki érsekség székesegyháza. Régen épült a Cserkovkolostor és temploma, mely a legnagyobb valamennyi között. A lengyel katolikusok is emeltek a maguk számára templomot, mely a legkisebb, de a legizlésebb. Ezeket kívül vannak még muzulmán mecsetek karcsú minaretekkel a kirgizek és tatárok számára. Vallásos hitélet csak a katolikus templomban és a muzulmán mecsetekben folyik, az ortodox templomokba csak papok járnak ajátoskodni, mert bolsevik felfogás szerint a vallásosság nem fér össze a forradalmi szellemmel.

Annál vígabb élet folyik a színházakban, mozikban és mulatóhelyeken. A forradalmi csészelék, mely könnyen, szinte munka nélkül szerzi pénzét, gondtalanul el is mulatja azt nyomban. Ha elfogyott a pénz, szerez cca-rapez módjára, ez nem okoz neki gondot. Elmondhatni, hogy a mily gyorsan bezárultak a forradalom dúlásakor a komoly munka háza és műhelyei, olyan tempóban nyíltak helyőkre mulatóhelyek és lebujok, melyeknek ma Omszknak se szeri, se száma. Ezekben a züllött nép pazarolja forradalmi szerzeményét. De van Omszknak a komoly művészetnek és némes szórakozásnak is hajléka. Már békében állott két színház és pedig a Városi Színház és a Kereskedelmi Egyesület Színháza. Ezekben kiváló társulatok játszanak állandóan és zenekarok is kitűnő, mely nem más, mint a prágai 28. cs. és kir. gyalogezred egykori katonabandája.

Omszk város lakosainak száma 140,000 volt 1914-ben, de ez a szám tetemesen megnövekedett, mióta tömegesen vándorolnak Szibériába az európai orosz inségesek. A lakosok felerészben oroszok, a másik felét kozákok, kirgizek, tatárok, lengyelek, németek, kínaiak és zsidók teszik. Legműveltebbek a kozákok (junkerek), lengyelek és németek — leggazdagabbak a kozák junkerek és tatárok, etnografailag legerdekesebbek a kozákok, kirgizek és tatárok. A kirgizek és tatárok voltak az őslakók, a kozákok az első hódítók — erre a különbségre még ma is büszkék, a többieket csak jöttmenteknek, betolakodóknak tartják.

Ennek a hatalmas városnak közvetlen közelében volt a fogolytábor. Az eddig mondottakból azt lehetné valaki, hogy ilyen kulturális góczpont közelében tűrhető lehetett a fogság, hiszen a 140,000 emberben csak volt annyi emberbaráti szeretet és melegség, hogy annak kiáramlása megnyihette fogságunkat? Nem — ellenkezőleg! Rabokként be voltunk zárva és havonként csak egyszer mehettünk be a városba szuronyos őrs kíséretében két órára. És ezen most már nem is osodálkozom, mert ez a háború megtanított arra, hogy a legújabb kor technikai kultúrája csak még vadabbakká tette az embereket, mint voltak azelőtt. Váry Rezső.

1. HADAPRÓD ISKOLA. — 2. AZ ÉRSEKI SZÉKESEGYHÁZ. — 3. AZ OM HIDJA. — 4. AZ IRTIS ÉS AZ OM ÖSSZEFOLYÁSA.

OMSZKI KÉPEK.

1. AZ OMSZKI KERESKEDELMI BANK. — 2. LEÁNYGIMNÁZIUM. — 3. A VÁROSI SZÍNHÁZ. — 4. A LYUBLSZKJA PROSZPEKT, OMSZK FŐUTCAJA.

OMSZKI KÉPEK.

Löschinger Hugó: Tehenek a Balatonban.

A NEMZETI SZALON KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

Löschinger Hugó: Önarckép.]

MEGÁTKOZOTT SZERELEM.

Francia regény a «Szerelm az én bűnöm» szerzőjéül 61.

(Folytatás.)

Megbeszéltek, hogy írni fognak egymásnak. Aztán Magda megígérte, hogy nyolcz nap múlva követni fogja Montmaurékat Yerresbe.

— És aztán?
— Aztán?... Hát minden nap látjuk majd egymást Yerresben, átjárhat a park részleteit festeni, hogy mentül többet lehessünk egymással.

— És aztán?
— Aztán? Majd olvasunk együtt esténként, vagy zenélünk és bölelünk barátainkkal.

— És aztán?
— Aztán?... Mit mondjak még egyebet?... Magda lezárta Fülöp száját kezével, melyet az csókokkal halmozott el. Két rövid és végtelen órát töltöttek ekként együtt és szenvedélyes gyöngédséggel búcsúztak el egymástól.

Reggel öt óra tájban a kastély elé gördült a fogat, melynek Fülöpöt és anyját a clemonti pályaudvarra kellett vinnie. Magda fölkel, magára öltötte pongyoláját és a balkónra lépett, hogy Fülöp észre vegye. Montmauré már bent ült a kocsiban, de Fülöp beszállás előtt még lopva búcsút intett Magdának. Egy-kettőre eltűnt a fogat az út kanyarodójában.

Magda szomorú megindultsággal jártatta szemét a vidéken. Az éjszakai nedvesség még rajta csillogott a gesztenyefák lombján. A fenyőfák sötétlő koronája még ködbe burkolódzott, kietlen és szomorú volt a világlátás. Visszalépett az erkélyről szobájába, mely most egyszerre rideg és elhagyott volt, mert lelkét újra elöntötte a szomorúság. De mivel az is egy csodája a szerelmnek, hogy szenvedésekből is örömeket tud fakasztani, titkos meglepődést érezett, hogy eléte mennyire hozzá van lánczolva Fülöp életéhez.

Az a nyolcz nap, mely egymástól elválasztotta őket, nagyon hosszúnak tűnt volna fel, ha Fülöp nem írt volna neki mindennap. Ekképpen legalább külsőleg meg tudta őrizni jókedvét, tehát senki sem vette észre, hogy valaki mennyire hiányzik életéből.

Párisba való megérkezése után ezt írta első levelében Fülöp:

«Tegnap nem akartam Önnek írni, mert annyira boldogtalan voltam, hogy levelemmel elszomorítottam volna... Még most is magam előtt látom Önt, a mint balkonján állott, hogy utolsó pillantásaimmal is végig simogathassam Önt édes szerelmem. Elszorult a szívem, midőn a kastély eltűnt a fák mögött, mert nem fordulhattam vissza, hogy még egyszer búcsút vegyek Öntől. Ha sejténé, hogy mennyire szeretem és hogy mennyire szenvedek, gyorsan hazatérne. Néha egy-egy

pillanatban mintha szemem előtt csillogni látnám aranszín haját; azt hiszem, hogy arcomon nyugszik gyöngéd pillantása, de hiába nyujtom ki karomat, hogy megöleljem, a drága látomány eltűnik és én egyedül maradok, olyan egyedül! Mily borzasztó ez a szó! Egyedül! Első ízben csendül ily fájdalom a fülemben, mert mélyesen szeretem Önt, mert Ön az én életem. Térjen haza drága szerelmem, ne hagyja hosszúra nyulni szenvedésemet».

Magda szintén egész lelkét belesírta a válaszába. Egy hosszú fűrtöt vágott ki hajából, hogy legalább valami csekélységet küldjön önmagából Fülöpnek.

Önmaga fölött elmosolyodott:
— Istenem, milyen régi játékot űzök... örök ismétlődései vannak e hétköznapi és mégis édes dolgoknak!

Fülöp ekként válaszolt erre az ajándékra:
«Köszönöm, ezerszer köszönöm; sohasem mertem volna megkérni Önt, hogy a fejedt koronázó aranyos diadémjából kivágnak egy sugarat. Szeretem Önt Magda és őrzöm, hogy távol kell lennem Öntől. Kétségbe vagyok esve, hogy nem tudom olyannak lefesteni szerelmemet, mint a milyennek érzem. De stilusom ügyetlensége miatt ne ítélje el lelkemet, tekintse az én szívemet egy alázatos némának, a ki csak az Öné és eddig sohasem volt még másé, csak az Öné. Ha belé tudna tekinteni, megláthatná, hogy benne csak az Ön képe él, mert örökkön az Öné Fülöp.»

«Kedves barátom, — írta Magda, — az Ön szíve egyáltalában nem néma, hanem nagyon is ékesszóló és nemesak az, hanem tisztá is, úgy hogy hinni tudok abban, hogy telve van én velem.

Szeretem Önt szenvedélyesen és mámorosan. Érzem, hogy még isteni örömek várnak mi reánk.

Szerelmével elfeledtette vélem életem szenvedéseit. De könyörgök Önnek drágám, hogy ragaszkodása komoly és tartós legyen, mert csak így tudom magamat önönmagam előtt mentesíteni. Nem tudnék most már anélkül élni, hogy Önt ne szeressem és Ön ne szeressen engemet. Fájdalmas elutasása azonban megmutatta, hogy még annyira sem szabad, mint én vagyok. Boldogságunkat tehát csupa áldozatból és tartózkodásból kell felépítenünk, de mégis boldognak kell lennünk, bármely akadályok tornyosuljanak is eléink, akárhogy is kénkednek ránk barátaink. Boldogoknak kell lennünk, dacolva a világgal, kegyetlen törvényeivel, mindenkivel és mindennel szemben. Magda.»

Fülöp levelei, melyek telve voltak élénk szenvedélyének naiv kitöréseivel, örömmámorba ringatták Magda szívét. Mindamellet néha

szemrehányásokat érzett. Mert vajjon nem lett volna-e kötelessége, hogy küzdjön ez ellen a vonzalom ellen? Maga is meghökkent, hogy mennyire erőt vett rajta ez a szerelm, annyira, hogy már nem volt ura elhatározásainak. Olyan tehetetlennek érezte magát, mint a vihar sodorta szalmaszál, megszokott határozottságát balga vágyak és keserű kétségbeesések forgataga váltotta fel.

Jól tudta, hogy fiatalaságából tulajdonképpen csak egy pár szép esztendő van még hátra és mégis áldozatul vetette oda magát a véletlennek, a mely ebbe a nagyon is fiatalos és nagyon is szenvedélyes szerelmebe sodorta.

Mirbelné Tonist és Fuzeretet mindjobban biztatta a hazatérésre, úgy hogy Fülöp elutazására következő ötödik napon már hazakerült Yerresbe. Útrakelvének, barátai azt javasolták, hogy hazakísérk, de ő visszaadta nekik szabadságukat és mindenképpen azon volt, hogy csak utazzanak ők tovább Párisba, miközben ő Brunoyból Yerresbe folytatja útját.

Végtelenül örült, a mint a vasúti kocsiból kilépett látta, hogy Fülöp várakozott rá. A podgyász számára egy igáskocsi volt kirendelve. Magda pedig barátjának hajókosijába szállt. A ló elugrott és gyors ígétésben sietett előre.

Ez a hazatérés az erdő elhagyott utain át boldogsággal töltötte el őket. Úgy érezték, mintha sokkal inkább szeretnék egymást most a találkozás alkalmával, mint a midőn el kellett válniok. Kölesönös vonzalmuk nyugodtságával jövő életük berendezéséről beszélgettek. Fülöp Magdát szerelmese asszonyomnak nevezte, a mi egy pillanatra elkörmörítötte őt.

— Gondolt-e már arra, hogy akármilyen mélyesen szeretjük is egymást, emelt fővel és büszkén nem dísekedhetünk ezzel? Ebben a boldogságban nekünk sohasem lesz részünk!
— Ki tudja, drágám!

— És ha még szabad volnék is, nem vagyok-e nyolcz évvel öregebb, mint ön, szép Fülöpöm?

— Ne beszéljen így, hiszen oly csodálatosan fiatal, én pedig legalább is öt évvel öregebbnek látom hollőfekezte hajammal, mint amennyi vagyok. Így hát én már majdnem harmincz éves multam, úgy, hogy alig van valami különbség közöttünk.

— Ha szeretni tud úgy, a milyen vagyok, nem bánok semmit. Legyünk boldogok, ön az én életem áprilisa, én az ön életének ősze leszek és élvezzük azt, mit az óra nyújt nekünk! Egy-másra mosolyogtak és tekintetük rajongva egybefonódott.

Fülöp aztán elmesélte, hogy Párisban lakást bérelt a Champs Elysée körül, magas földszinten. Előszobából, egy kis szalonból, egy nagy nappali szobából és egy fürdőszobából állott. Az egészet mályvaszínű selyemmel hangolta össze, hogy örökre megőrizze annak a ruhának emlékét,

Királyfalvi Kraft Károly: Nehéz feladat.

Löschinger Hugó: Hunor és Magyar.

A NEMZETI SZALON KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

a melyben Magda a Fontánában töltött utolsó estén búcsút vett tőle.

Fülöp mindezt körülményesen magyarázta el és óvakodott Magda érzékenységét megsérteni, de ez annyira benne élt mámorában, hogy feledve minden tartózkodását, pajkosan kérdezte még Fülöptől:

— És mikor láthatom én ezt a sok gyönyörűséget?

— Istenem, milyen jó velem szemben, édes Magdám! Már holnap, ha úgy akarja.

— Holnap?... ilyen hamar nem lehet, mert semmi ügyem sem lesz arra, hogy Párisba menjek... szegény Rose néni, hogy félre kell vezetnem őt! Rettenően szegyenlem ezt, és mégis az a kimondhatatlan gyönyörűség, hogy szeretjük egymást, mindent feledtet velem. Nos hát, lássuk csak... ma hétfő van... talán csütörtökön...

— Miért nem szerdán, Magda?
— Óh drágám...

— Jól van, tehát csütörtökön. Ebben megállapodtunk. Majd segít kissé elrendezni butoraimat, meglátja, hogy milyen kedves kis tanyát lehet nálam berendezni. Zongorám is van, zenélhetünk is együtt, meglátja, hogy milyen nagyszerűen fogja magát érezni.

Élénken és hadarva beszélt, megza varodott, a mint látta, hogy Magdának arca lassan elborult, mert eszébe jutottak azok a megaláztatások, a melyekkel titkos szerelmük el fogja halmozni őket. Mégis lerázta magáról szomorúságát, nem akart egyébre gondolni, mint arra, hogy Fülöp igazán szereti. Aztán rögtön észrevette Fülöp zavarát és jól esett neki, hogy megérti és méltányolja aggodalmait. A ki nem mondott gondolatok közös megértése pedig mindennél boldogabb teszi a szerelmeket.

Megérkeztek Magdák kastélyához. Rose néni kellemes meglepetésben részesítette hűgát, mert Montmaurékat ebédre híta meg.

Mirbelné, midőn kiszállott a kocsiból, felment szobájába. A mióta szerelmes volt és tudta, hogy Fülöp szereti, még nagyobb gondal öltözöködött. Nemsokára megjelent egy gyönyörű halványkék ruhában, a melyhez képest világoskék szemei sötétebbnek látszottak. A ruha kitűnő szabása és simulékony lágyasága pompásan érvényre juttatta gyöngéd testének lágy hajlásait. Annyira fiatalnak látszott Magda ebben a ruhában, mintha Fülöpnek egykorú testvére lett volna. Rose néni és Montmauré nem tudták visszafojtani meglepetésüket, midőn ilyen fiatalon és szépen belépni látták. A mi pedig Fülöpöt illeti, mint mindig ilyenkor, látszólag hideg és tartózkodó maradt, de belsejében ő is meglepődött és mélyesen boldog volt.

Az a két nap, mely Magdát párisi útjától elválasztotta, eléggé gyorsan mult el. Yerresben órákhozott együtt volt Fülöppel és a park évszázados fái alatt bizalmas együttlében újultak meg a fenttari esték gyöngédségei. Jules Gouveneur, a ki ismét felütötte tarjáját a pavillonban, nemkülönb Jean Bicy is a régi rajongással és szellemességgel vették körül Magdát, a ki el sem tudott volna lenni szellemének efféle foglalkoztatása nélkül. Ez a kettős élet, az észé és a szívé, annyira csillogóvá tették, hogy barátai nem tudták mire vélni jó kedvét. Csütörtökön reggeli után Biroy Párisba készült. Magda megbeszélte vele, hogy együtt mennek és olyan színt adott a dolgoknak, mintha vele akarna ebédelni és az utolsó vonattal hazatérni.

Négy óra tájban kopogtatott Fülöp lakásának ajtaján, sötét ruhában volt, arcát sűrű fátyol fedte. Fülöp, a ki egy óra óta lázasan lesett minden kocsit, elébe rohant és beeresztette, mielőtt bárki megláthatna volna. Magda szíve hevesen dobogott, megindultan és sápadtan bontakozott ki Fülöp karjából és visszafojtott felindulásában szinte ellenségesen kezdte vizsgálgatni a lakást. Fülöp, a ki szintén nagyon zavarban volt, nemkülönbösen hidegen viselkedett. Közömbös dolgokról kezdte beszélgetni, mintha nagy szerelmük meghalt volna.

(Folytatása következik.)

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Vörösbegy. A detektív-regénynek sok az ócsarlója, a műfajt magát sem szokták sokra becsülni, de viszont vannak igen nagy számmal hívei is az olvasók között s az irodalmi műveltség és intelligencia tetőpontján álló embereket is tudunk, a kik pihenő óráikban szeretnek detektív-történeteket olvasni. Természetesen sok közte a selejtes, mert ez a genre természeténél fogva különösen vonzza a tehetség és jóhiszeműség nélkül dolgozó irodalmi spekulánsokat, már csak a népszerűsége miatt is. Ez azonban nem a műfaj hibája, hanem a modern irodalmi állapotoké. Maga a genre ép oly jogosult, mint bármely más s az író kiváltsága ép úgy érvényesülhet benne, mint akármely másban. A detektív-regény az utódja a régi irodalomból ismert kaland-regénynek, s mióta a modern irodalom egészen a belső, pszichológiai történetnek átiratolására adta magát, a külső történet pontos és változatos és bonyodalmas mese elhanyagolásával, azóta jóformán egyedül képviseli a kalandos, fordulatos gazdag és meglepő változatosságú cselekvényt az irodalomban. Innen magyarázható népszerűsége. Az embereket mindig érdekli az, a mi más más emberekkel történik, különösen ha ez szokatlan, izgató és érdekfeszítő valami.

Az egyes ember komplikációi a társadalmi renddel szemben, a tulajdonjogról szóló törvényekkel való összeütközés ép úgy érdekli az emberiséget, mint a szerelmi vagy egyéb komplikációk s egy valóságban megtörtént nevezetesen bűnügy az újságolvasó közönség körében nagyobb izalmat szokott kelteni, mint a kármiféle politikai szenzáció. Ez természetesen ösztöne az embereknek, s az irodalomnak kihatású joga van arra, hogy ezt az érdeklődést kihatásúja és táplálja. Azt a vádat, hogy a detektív-regények előmozdítják a bűntetteket, hogy mintegy szuggérálják az embereket a bűnök elkövetésére, e sorok írója túlzottnak tartja. Az irodalomnak általában van szuggéráló hatása az emberekre — ezt a pszichológusok és szociológusok még alig kutatták, pedig egyike a legérdekesebb lélektani és társadalmi jelenségeknek — s ez a hatás igen gyakran egész ellenkezője annak, a mit az író szándékozott s általában független az irodalmi mű eszméi tartalmától. A *Bűn és bűnhődés*ről, Dosztojevskij nagy regényéről mindent inkább el lehet mondani, mint hogy csábító színben tünteti fel a gyilkosságot, mégis voltak rá esetek, mikor betegesen exaltált emberek valami sajtóságsok utánzóval megismélték Raszkolnikov bűntettét. Egészesen, ép szellemű embert nem fog bűne csábítani sémmiféle detektív-regény, a kiből pedig megvan a bűne hajló aberráció, a ki fogja követni előbb-utóbb a bűnt minden olvasmánytól függetlenül is. A detektív-regényből legfeljebb módszert tanul, de épen a kriminális cselekvés az, amelyben egészen mellékes a módszer s maga a cselekmény a fontos. A detektív-regénynek az az érdeme mindenesetre megvan, hogy olyan írói tulajdonságokat használ fel, a melyeket a modern irodalom jórészt elhanyagol: a kombinatív fantáziát, a különös fordulataival izgató meseszöveget, a külső történet pontos és logikus megkonstruálását, az elbeszélés gyors pergésű verve-ét, az élére állított helyzetek biztos egyensúlyozását. Ezt a kis elméleti bevezetést azért bőcsátottuk előre, mert most megjelent az első eredeti magyar detektív-regény, a mely ezt a nevet a szó jobb értelmében megérdemli. A mi írónk ezt a teret eddig nem művelték s az olvasó teljesen a külföldre volt utalva. *Vörösbegy* az ezime ennek a detektív-regénynek, *Moly Tamás* írta, a kinek egy egész más természetű, mely is komoly filozófiai háttérrel elbeszélését nemrég méltattunk. A *Vörösbegy* egy igen ügyes, ravasz és fölényes banktolva, a ki igen furfangosan kiszelt módon elmet egy nagy összeget egy bank pénztárából, aztán a vakmerő ravasszággal bűnként a kutató detektívek elől, ugratja őket, csúfítja teszi a tudományukat, a legfureszta helyzetekbe bonnyoltja őket. A francia bűnügyi regény, az Arsène Lupin típusához tartozik ez a regény, a melyben nem a detektív a főszemély s nem a nyomozó rendőr elméssége és logikája vezeti a cselekvényt, mint a Sherlock Holmes történetekben, hanem a gonosztevő bűnkáló ügyessége, tréfiás

kedve és gúnyolódása. Ez hálásabb is, meg több alkalmat is ad a helyzetnek kiélezésére s pszichológiai is jobban indokolható, mert a Sherlock Holmes-féle regényben elkerülhetetlen bizonyos erőszakosság, végre is minden esetben az író kénytelen megoldani a bűnügyi eset eszméjét egy szofizmával. A helyzetnek humorát is jobban ki lehet aknázni az ilyen beállításban s ezt a **Vörösbegy** szerzője bőven ki is aknázza. A története nagyon mulatságos, tele van fordulattal, meglepő és furcsa szituációkkal, az alakjait egyesén mozgatja, s a mi már szorosan irodalmi érdem — kompozíciójában igen jól, logikusan és következetesen van megépítve, minden részlet pontosan beilleszkedik az egészbe. Mulatságos és könnyű olvasmány, megvan benne minden tulajdonság arra, hogy népszerűvé váljon.

A JÓ Pajtás. *Benedek Elek* képes gyermeklepkája legújabb szeptember 8-iki számába *Feleki Sándor* írt verset, *Tábori Kornél* elbeszélést, *Benedek Elek* folytatja *Bókáné* komámasszony mulatságos kalandjait, *Székelly Nándor* szép arab mesét mond el, egy diák érdekes levelet írt a Balaton mellől, *Zsolodos László* folytatja regényét. Sok szép kép, tarka mese, a rejtélyek és szerkesztői üzenetek egészítik ki a szám gazdag tartalmát. **A JÓ Pajtás-t** a Franklin-Társulat adja ki, előfizetési ára egész évre 16 korona, fél évre 8 korona, negyed évre 4 korona, egyes szám ára 32 fillér. Mutatványszámot kívánatra küld a kiadónál. **IV. ker., Egyetem-u. 4.**

A HÁBORÚ NAPJAI.

Augusztus 29. A nyugati harcmezőn Arrastól délre az ellenség új tüzzel kezdte meg áttörési kísérletét. A Scarpe és a St. Seneze patak közt öt támadása törött meg a németek ellenállásán. A harc gyújtópontja Boiry Notre Dame volt, melynek romjait a németek háromszor ragadták el az ellenségtől, míg végre este az ellenség kezén maradt a helység. Az angol támadás főlöke az arras-cambryai út két oldalán volt. Hétszer rohamozott mind tőnnon előrehajtott pánczélcocsikkal az ellenség hasztalanul. Bpume az angolok erős tüze alatt állott. A Sommetől északra Flers és Curin között is eredménytelenül ismételte meg támadásait az ellenség. A Somme és az Oise között a német előcsapatok az új német állások előtt harci érintkezésben maradtak az ellenséggel, a mely augusztus 27-én csak félénken, tegnap

ellenben mind erősebben követte a Dompierre-Belloy-Nesle-Beaulieu-Sucey-vonalon át. Noyontól délnyugatra az ellenség erős tüzéségi előkészítéssel támadást intézett a németek régi vonala ellen, melyeket akkor már nem tartottak megszállva. Noyon a németek harcvezetése előtt fekszik. Az Aisnetől északra a francziák amerikai bevonásával a németek visszaverték. Az olasz harcmezőn felderítő harcok. Albániában Janica és Vojusa között s a Tomor-hegység déli részén az ellenség új állásokban helyezkedett el.

Augusztus 30. A nyugati harcmezőn Arrastól délre a harcmezőre érkezett ellenséges gyalogságot és pánczélcocsikat a német tüzéség és harci repülőik határozott tüzelés alá vették. Dél-tájjában az ellenség folytatta a támadásokat, melyet súlypontja az arras-cambryai úttól délre volt. A Cherisy és Fontaine felé előnyomuló és Hendecourt ellen több ízben rohamozó ellenséget a németek visszaverték. Bullecourtba és Rencourtba behatolt az ellenség; az utóbbi helyet azonban, az előbbinek keleti részét a németek visszahódították. Délután az ellenség Bapume északkeleti részéig kiterjesztett támadása összeomlott. A Sommetől északra a németek áttették a védelmet a Bapumetől keletre, Peronne-tól északnyugatra levő vonalra. Az ellenség csak habozva követte őket Nesletől keletre és Noyon felől intézett erős támadásokat a németek visszaverték. Az Ailette és az Aisne közt újra megkezdett túlerő támadásokat a németek meg-hiusították. Az olasz harcmezőn a Hétközség fensikjén növekedett a harci tevékenység. Asiagonál és a Col de Rossólól északra több ellenséges előretörést visszavertünk.

Augusztus 31. A nyugati harcmezőn Arrastól délre az angolok ki akarták erőszakolni az áttörést. 20 kilométeres arcvonalon támadtak az arras-cambryai út és a Bapumetől délre fekvő terület között. Az úttól délre a németek vonalaik előtt verték vissza az ellenséget. A Hendecourtól délre előnyomult ellenséget ismét visszavetették. Hendecourt-t, melyet átmenetileg elvesztettek, ismét visszafoglalták a németek, majd az ellenséges támadás kivédése után maguk mentek át támadásba és az ellenséget Bullecourtól kétoldalt és a falu nyugati szélén át visszavetették. Eocourtól délre több ellenséges támadást visszavetettek s az ideiglenesen elvesztett helységet visszafoglalták Bapumetől kétoldalt is meg-hiusították az ellenséges rohamot. Délután az

ellenség új hadosztályokkal és pánczélcocsik tömegével döntést akart kiderítenni, a csata késő este a németek javára dönt el. A Sommetől délre Morval és Clery közt angol, az Oisetől északra nagy erejű francia támadások sikertelenek voltak. Meghíusultak a Noyonból több ízben indított támadások is. Soissonsól északra a Pasly-csücsig kiugró arcvonalzakaszt a németek visszavették a rövidebb Juvigny—Bury le Longe vonalra. Az olasz harcmezőn a Monte Májót átmenetileg elfoglalta az ellenség, de ellentámadással csakhamar kiűzték.

Szeptember 1. A nyugati harcmezőn Ypern és Labassé között a németek megrövidítették a frontot s ezzel átengedték a Kemmel hegyet az ellenségnek. Az Arras-Cambry uton összeomlottak az angol gyalogsági támadások. Hendecourt és Falux-Fracourt közt meghíusultak az ellenség támadásai. Bullcourt és Hendecourt az ellenség kezén maradt. Morvalnál és Bancourtól nyugatra a németek visszaverték az angol támadásokat. Bouchavesnest a németek ellentámadással megvédték. Tovább délre a német vonal a harcok befejezése után a Bouchavesnes—Peronne fúvonal mentén halad. Brie és St. Griff mellett a németek meghíusították az ellenség kísérletét a Sommeon való átkelésre. A Somme és az Oise közt a csatornaállás és a Noyontól északkeletre levő magaslatok elleni heves francia támadások nem vezettek eredményre. Az Oise és az Aisne közt az Oisetől délre egy ellenséges támadás a németek tüzéségi és gépfegyver tüzeben nem jutott előbbre. Chamstól kétoldalt az Ailette-palányon a németek az ellenség támadása után elmentámadással állították helyre az előbbi állapotot. Az Ailette és az Aisne közt Crecy au Mont mellett és tőle délre a németek részben ellenlékessel verték vissza a támadást. Juvignytól keletre Terny-Sornynál állították meg a francziákat.

Szeptember 2. A nyugati harcmezőn az angolok a Scarpe és a Somme közt 45 km. széles arcvonalon folytatták a támadást. A tüzéségi harc gyújtópontja Hendecourt és Neuil voltak, valamint a Bapumetől északra és Rancourt és Bouchavesnes közt tölesérmézők. Az ellenséget, mely Hendecourtól és Cognicourtól északra tért nyert, ellentámadással Hendecourtra vetették vissza. Noueulnél sokáig folyt a harc, a helység a németek kezén maradt. Vaux—Vrancourt mindkét oldalán pánczélcocsi-támadások meghíusultak. Bapumetől délre az ellenség támadásait a németek visszaverték. A Sommetől északra a nagy

erővel előretörő ellenséget megállították. Peronne az ellenség megszállta. Nesle mindkét oldalán a francziák áttörési kísérlete meghíusult, az este megújított támadásnál vonalaikba behatolt ellenséget a németek újra kivertek. Libremontól délre is összeomlottak a francziák támadásai.

Szeptember 3. A nyugati harcmezőn Ypern és Labassé közt a németek sikeres gyalogsági harczi új állások előterében. A Scarpe és a Somme közt az angolok folytatták támadásaikat. Arrastól délre benyomták a német gyalogsági vonalakat az Arras—Cambry út mindkét oldalán. A Dury keleti szegélye — Cognicourtól keletre — Queantól északnyugatra — Moreuil északi szegélye közti vonalon a németek feltárazták a lökést. Az ellenség többszörös kísérletei, hogy tovább előnyomuljon, meghíusultak. Bapume mindkét oldalán a németek ellenséges támadásokat vertek vissza. A Sommetől északra heves harcok után megtartották a Failly—Moislans—Aisecourt—l'Haute—Peronne keleti szegélyén levő magaslati vonalat. A Nesleből Hamba vezető vasútvonal mindkét oldalán visszaverték a francziák többszörös támadó kísérleteit. Az Oise és Aisne közt a francziák marakkói és amerikai hadosztályokkal megerősítve támadásra indultak. Az Ailette-palányon Pierregunde és Follenbray közt a támadások meghíusultak. A Coucy—le—Chateautól nyugatra és délre levő erdőkben az ellenség a németek első vonalait kissé visszaszorította az Ailette partjáról. Az Ailette és az Aisne közt meghíusultak az ellenség ismételt nagyon erős támadásai.

Szeptember 4. A nyugati harcmezőn a Lys két oldalán az ellenség a német előcsapatokkal való folytonos harcban a Wulverghen—Nieppe—Mac St. Maur—Richebourg vonalig kizűdte előre magát. A Scarpe és Somme közt nyugalom. A németek az utolsóelőtti éjjel az Aleux—Mouoeveres—Manuocourt vonalra vették vissza csapataikat. Az ellenség csak délután követte habozva őket. Moislans és Peronne közt az ellenség nem ismételte meg támadásait. Noyon két oldalán különösen Champagne és Bussy közt erős francia támadásokat a németek visszautasítottak, úgyszintén az Ailette és Aisne között is.

HALÁLOZÁSOK.

Hósi halált haltak: KAIL GÉZA, a cs. és kir. 4. hegyi tüzérezred tartalékos hadnagya, több kitüntetés tulajdonosa, az olasz fronton. — RÁ-

KOZI FERENCZ, tartalékos honvédhadnagy, volt ipolyneki járási számvéve, 27 éves korában, aknatakalat következtében. Tulajdonosa volt a harmadosztályu katonai érdemkeresztnek, a signum laudisnak, a kis ezüst víztűzéségi éremnek és eleste után megkapta a harmadosztályu vaskoronarendet is. — Dr. SZÉKELY ÁRPÁD, népfelkelő zászlós, zászlóaljsegédtségt, az albán harcmezőn a Devolvölgyben. — Havadi OSVÁTH DÉNES, a 22-ik honvédelmi ezred főhadnagya, 37 éves korában, harcmezőn szerzett betegsége folytán, Budapestén. — Szobi LUCZENBACHER PÁL OCTAVE, a csaszári és királyi 5. huszárezred tartalékos hadnagya, 27 éves korában, a harcmezőn szerzett súlyos betegsége folytán a tarnopoli katonai kórházban. — BARTOS GYÖRGY, 29-es honvédszászlós, Albániában, 21 éves korában.

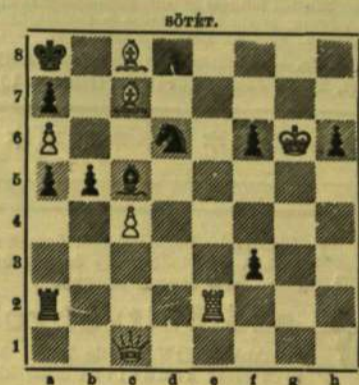
Elhunytak még a közelebbi napokban: Nagytályai SZÉP GEORGE, ügyvéd, Zemplén vármegyei főjegyző, 48-as honvéd, 87 éves korában, Bodrogszerdahelyen. — Hindi SZABÓ NORBERT, novici címzetes püspök, a szatmári székeskáptalan nagy-prépostja, 76 éves korában, Szatmárnémetiben. — Ocsényi dr. ANZELM JÓZSEF, a Szent Benedekrend tagja, főpáti helyettes, pannonhalmi főiskolai tanár, 70 éves korában, Pannonhalmán. — SÁNDOR BÉLA, nyug. pénzügyi felügyelő, 59 éves korában, Budapestén. — KRAMÁR BÉLA, nyug. evangélikus esperes, a temesvári evangélikus egyháznak több évtizeden keresztül volt lelkesze, 81 éves korában, Budapestén. — Zorkóczy ZORKÓCZY TIVADAR, Turóc vármegye nyug. főszolgabírája, 65 éves korában, Liptószentivánban. — Báró EGER SÁNDOR dr. udvari tanácsos, a Déli vasút-társaság volt elnöke, Bécsben. — TOMCSÁNYI JÓZSEF, nyug. honvédszázados, 71 éves korában, Magyarórszegen. — FÁBIÁN GYULA, a m. kir. államvasutak főmérnöke, Gyulafehérvárott. — Dr. GROSZ MÓR tiszaujvári orvos, 60 éves korában, Budapestén. — DUBSZ MÁRTON, hírlapíró, a «Neues Politisches Volksblatt» szerkesztő-génének tagja, Budapestén. — MOLNÁR VIKTOR, a Magyar Nemzeti Múzeum régiségárának laboránsa és az intézetnek ötvenhárom év óta hűséges alkalmazottja, 77 éves korában Budapestén. — Özv. GERHARD REZSŐNÉ, szül. Botzenhardt Marianne, Budapestén. — Özv. mezőmadarasi MADARASSY GYULÁNÉ, szül. szoboszlói és rábezi Tóth Klemma, 65 éves korában, Gortva-pusztán. — Verő BORTISKA, Verő György író leánya, 17 éves korában, Budapestén.

Szerkesztői üzenetek.

A rokkant katonák. A nagy erdőn. Lázálom. Egyik vers sem árul el költői szellemet, egészen közönséges vagy mesterkélt dolgokat foglalnak egészen művészietlen sorokba. **Eredj hazá.** A sprouel negotiis változata, de nincs meg benne az idilli kép friss üdősége. **Monológ.** A monológok rendes tulajdonságai közül csak a hosszadalmasság van benne, egyébként érdekeség semmi.

SAKKJÁTÉK.

3117. számú feladvány Ferber E.-től (St. Amarín).

VILÁGOS.

Világos indul és a harmadik lépésre mattot ad.

KÉPTALÁNY.

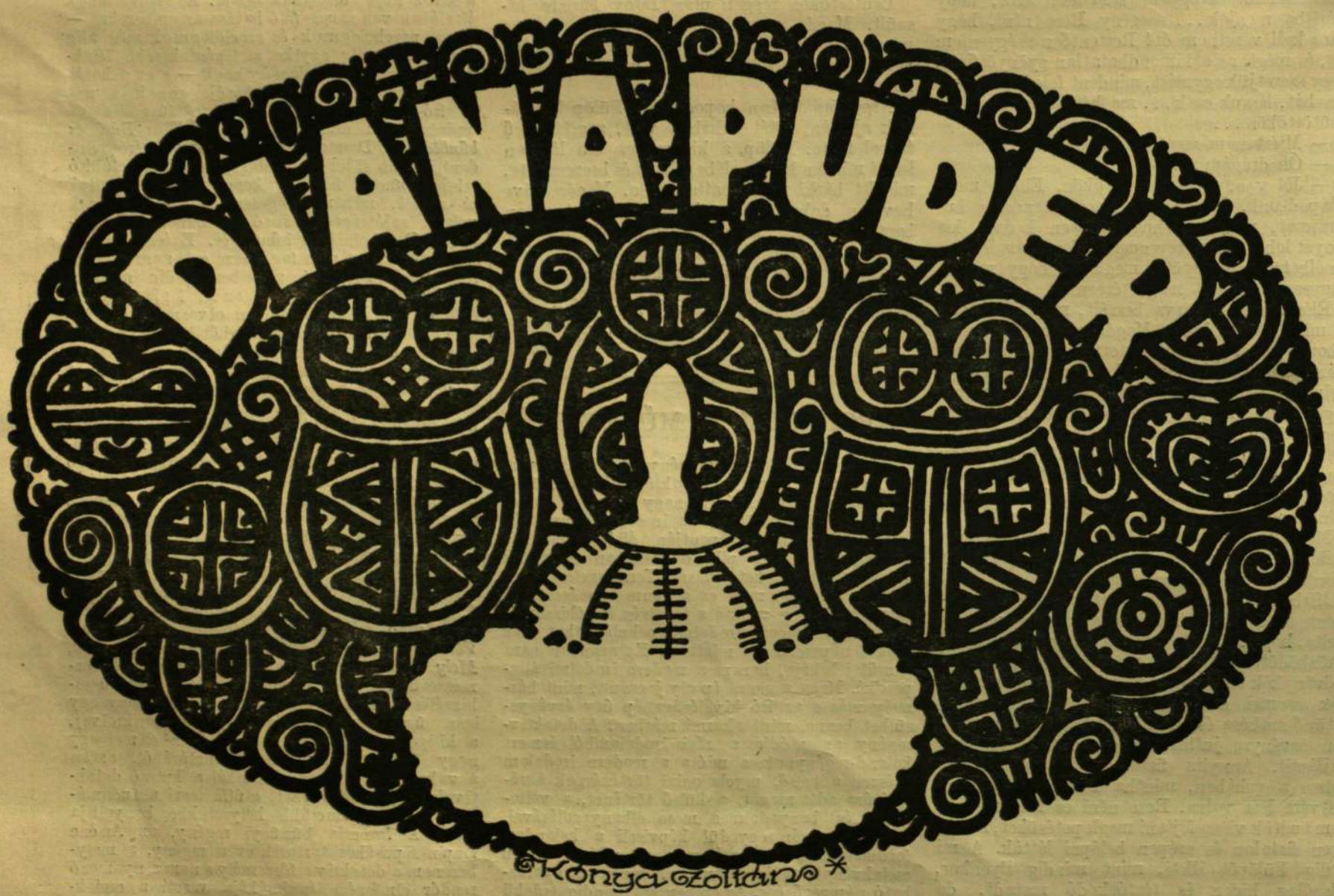

A «Vasárnapi Ujság» 30-ik számában megjelent képtalány megfejtése: A szív szerelme oly csapongó, útját soha sem tudja más.

Felelős szerkesztő: Holtay Pál

Szerkesztési iroda: Budapest, IV., Vármegye-utca 11.

Lapkiadó tulajdonos: Franklin-Társulat IV., Egyetem-utca 4.

ERZSÉBET-SÓSFÜRDŐ ÉS SZANATORIUM BUDAPEST.

Teljesen átalakítva, kibővíve és újra berendezve. **Égész éven át nyitva.**

Kényelmes szobák, pompás fürdők, előkelő társalgó-helyiségek. Kívánatra prospektus.

EHRBAR

és minden más előkelőbb mestergyártmányú zongorát, pianinót legelőszobában vehet a szolid kiszolgálásról általánosan elismert

REMÉNYI MIHÁLY

ezig zongora- és harmonium telepén, Budapest, VII., Király-utca 58. és 60.

Régi zongorák, pianinók vétele, becsorolása, javítása és hangolása.

Megújított a vasutak! * Lehet már zongorát vidékre szállítani.

AMPUTÁLTAK!

KELETI J. orthopédiai műintézet BUDAPEST, IV. Koronaherceg-u. 17.

a technika legmodernebb úrví és szaralosság melletti készíti: műlábakat, műkezeket, járő- és támgepeket, testegyenestő műfüzőket, valamint a betegápoláshoz szükséges összes cikkeket.

Betegtolókocsik rokkantak és lábadozók részére nagy választékban.

MARGIT-CRÉME

a főrangú hölgyek kedvence: szépítő szere, az egész világon el van terjedve. Páratlan hatása szerencsés összehatásában rejlik, a bőr azonnal felfrissül és kiváló hatása pár óra lefolyása alatt észlelhető. Mivel a Margit-crémot utánozzák és hamisítják, tessék eredeti védjegyvel ellátott dobozt elfogadni, mert csak ilyen készítményért vállal a készítő mindennemű felelősséget.

A Margit-crème ártalmatlan, szírtalan vegyíztiszta készítmény, a mely a külföldön nagy feltűnést keltett. — Ára kis tégely 4 K, nagy tégely 8 K. Margit-szappan 5.80 kor. Margit-poudre 3.— kor.

Gyártja: **FÖLDES KELEMEN** laboratoriuma, Aradon. Kapható minden gyógyszertárban, illatszert- és drogus-üzletben.

EXHUMÁLÁSOKAT

jutányosan anyagi kezesseg mellett eszközünk

SZENDE ÉS SZABÓ

IV., Károly király-út 4. Interurban telefonszám 51-02.

Gyógyfürdők és gyógyintézetek r.-i.

Vezérigazgató: dr. Lakatos Viktor.

ABBAZIAI SZANATORIUMAI

szeptember 15-én megnyílnak.

Tekintve a nagy érdeklődésre, ajánlatos, hogy azok kiknek orvosuk a tengerparti tartózkodást javalja, már most jegyzetessék elő magukat

október, november és december hónapokra is, mert szobák csak a jelentkezés sorrendjében kaphatók.

A budapesti központi iroda szólni he a szükséges katonai utazási engedélyeket.

Kifogástalan élelmezés!

Mindennemű felvilágosítással készséggel szolgál a részvénytársaság budapesti központi irodája V., Vilmos császár-út 36 (a Lipót-városi Takarékpénztár bankpalotájában).

Telefonszám: 113-15.

Viszketegséget, rüht, sömört

leggyorsabban elmulasztja a Dr. Flesch-féle eredeti törvényesen védett

„Skaboform”- kenőcs.

Nem piszkít, teljesen szagtalan.

Próbátégely 3.— korona, kis tégely 5 korona, családi tégely 12 K. — Budapesti főraktár: Török gyógyszerárban, VI., Király-u. 12.

Vidékre megrendelési czim: **Dr. FLESCHE E. Korona-gyógyszertára, Győr**

«Skaboform» névjegyre ügyeljünk.

